2016D37328

INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Binnen de algemene commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking bestond bij de fracties van de VVD, PvdA, CDA, D66, ChristenUnie en SGP de behoefte de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking enkele vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking inzake Vernieuwing officiële ontwikkelingsfinanciering (ODA) (Kamerstuk 33 625, nr. 226).

De voorzitter van de commissie,
De Roon

De adjunct-griffier van de commissie,
Wiskerke

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over de Vernieuwing van officiële ontwikkelingsfinanciering (ODA) en de Partnerlandenlijst. Zij maken graag van deze gelegenheid gebruik om enkele opmerkingen te maken en vragen te stellen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de kabinetsbrief inzake de Vernieuwing officiële ontwikkelingsfinanciering (ODA) en de Partnerlandenlijst. De leden van de PvdA-fractie stemmen in met de huidige inzet van het kabinet ten aanzien van de herziende officiële ontwikkelingsfinanciering, ODA. Overige onderwerpen wensen zij nader te bespreken tijdens het nog in te plannen algemeen overleg Partnerlanden.

De leden van de CDA-fractie danken de Minister voor toezending van de brief over ODA en de partnerlandenlijst.

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben kennisgenomen van de brief over de vernieuwing van de officiële ontwikkelingsfinanciering (ODA) en de Partnerlandenlijst. Zij stellen enkele vragen.

Het ODA-concept in de nieuwe internationale duurzame ontwikkelingsagenda

Onderdeel van de afspraken die de OESO-DAC landen ten aanzien van ODA hebben gemaakt in 1970, is dat ODA gekoppeld zou worden aan het BNP en dat OESO-landen zouden streven naar 0,7% ODA van het BNP. Evenals de definitie van ODA, achten de leden van de VVD-fractie de koppeling van ODA aan het BNP – gebaseerd op economische inzichten uit de jaren ’60 – niet meer van deze tijd. Is de Minister bereid deze koppeling bij de andere OESO-DAC landen ter discussie te stellen? Zo nee, waarom niet?

De leden van de D66-fractie zouden graag nadere toelichting willen over de redenen voor het niet slagen van het aanpassen van de landen waar uitgaven als ODA beschouwd worden. Het lijkt hen – met de regering – dat financiering van activiteiten in Turkije, China en Brazilië niet per definitie als ODA gezien moet worden. De aan het woord zijnde leden vragen in hoeverre Nederland en de Europese Unie vrijwillig voor intern gebruik wel de aangepaste lijst gaan hanteren. Dat zou immers een beter zicht geven op hoeveel er daadwerkelijk aan ontwikkelingssamenwerking uitgegeven wordt, en neemt wellicht het verzet ertegen bij andere landen weg.

De leden van de fractie van de ChristenUnie lezen dat volgens de Minister het belang van ODA verschuift. Waarom verschuift dit belang? Erkent de Minister dat het primaire belang van ODA nog steeds overeind staat, namelijk het bevorderen van ontwikkeling (sociaal en economisch)? Zet Nederland zich ervoor in om dit primaire belang te behouden?

De leden van de fractie van de ChristenUnie lezen dat lageinkomenslanden en middeninkomenslanden nog ontwikkelingshulp nodig hebben. De urgentie en het belang van ODA groeien vanwege de aanpak van ongelijkheid en groeiende instabiliteit aan de randen van Europa. Hoe staat dit in verhouding tot de groeiende aanwending van ODA voor eerstejaarsopvang in Nederland en voor het bedrijfsleveninstrumentarium, terwijl het budget voor opvang in de regio en de inzet voor de *Sustainable Development Goals* (SDG’s) de komende jaren daalt? Hoe kan

ODA effectief worden ingezet om de uitvoering van de SDG's mogelijk te maken en de doelstelling van «Leave No One Behind» te realiseren?

De leden van de SGP-fractie delen de mening van het kabinet over het belang van ODA voor duurzame ontwikkeling in landen waar dit het meest nodig is enerzijds en het mobiliseren van andere publieke en private middelen anderzijds. Daarbij zijn de leden van de SGP-fractie voorstander van ODA-bestedingen conform de OESO-norm van 0,7% van het BNI. Via het bijdragen aan duurzame ontwikkeling kunnen ODA-bestedingen de huidige irreguliere migratie helpen tegengaan. Deelt het kabinet deze zienswijze, en in hoeverre is het kabinet bereid het budget voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking te verhogen conform de 0,7%-norm?

Een sterke focus op de Minst Ontwikkelde Landen is daarbij wat de leden van de SGP-fractie betreft meer dan gerechtvaardigd. Welk percentage van het BNI verwacht het kabinet in 2016 en opvolgende jaren te besteden in de Minst Ontwikkelde Landen? Is dit percentage naar verwachting meer of minder dan de 0,26% BNI in 2015? De leden van de SGP-fractie steunen de inzet van de Nederlandse overheid op de Minst Ontwikkelde Landen. Maar heeft het kabinet ook oog voor de wijdverbreide en diepe armoede onder de bevolking in middeninkomenslanden? In hoeverre worden ook deze allerarmsten bereikt middels de Nederlandse ODA?

Innovatief gebruik van ODA in het Nederlandse beleid

De leden van de CDA-fractie zijn blij dat innovatieve financieringen en financieringen die als hefboom dienen voor private financieringsstromen ook toegerekend kunnen worden aan ODA. Ook zijn de leden van de CDA-fractie content dat bepaalde activiteiten op het snijvlak van veiligheid en ontwikkeling aan ODA toe te rekenen zijn, zoals de leden van de CDA-fractie eerder hebben bepleit.

De leden van de CDA-fractie hebben al een aantal keren gepleit voor het onder ODA laten vallen van fiscaalvriendelijke financieringsnormen. Overheden zouden met garanties extra private middelen kunnen genereren door de risico's te beperken. Klopt de constatering van de leden van de CDA-fractie dat dat in de nieuwe definitie nog niet geregeld is? Deze leden betreuren dat er geen overeenstemming kon worden bereikt over de aanpassing van de DAC-landenlijst.

De leden van de D66-fractie merken op dat er een waslijst aan voorbeelden van innovatief gebruik van ODA door de Minister wordt gegeven in haar brief. Kan zij verduidelijken wat precies verstaan wordt onder «innovatief»? Gaat het om innovatief in technologische zin, in sociale zin of om juist met een heel simpele vondst een groot probleem op te lossen? Wat is de rode draad door de reeks gegeven voorbeelden? Is er sprake van stelselmatige monitoring van deze innovatieve ideeën en projecten, zodat deze later – wanneer duurzaam gebleken – breder uitgerold kunnen worden? Zo nee, waarom niet?

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen waar volgens de Minister de grens ligt tussen ODA als hefboom voor private investeringen en ODA als subsidie voor de handelsagenda van donorlanden. Is de Minister bereid om alleen ODA-middelen in te zetten als hefboom voor de mobilisatie van private financiering als de ontwikkelingsadditionaliteit duidelijk kan worden aangetoond?

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of de taskforce innovatieve financiering ook kijkt naar nieuwe innovatieve bronnen voor klimaatfinanciering, bijvoorbeeld door middel van private inkomsten via een koolstofheffing. Is de Minister bereid om een klimaatfinancieringsplan op te stellen, zodat partnerlanden duidelijkheid krijgen over beschikbare middelen op langere termijn?

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen nadere toelichting op de *Concessional Finance Facility*. Op welke manier kunnen landen als Jordanië baat hebben bij ODA-leningen, terwijl de landen die veel vluchtelingen opvangen sterk behoefte hebben aan bijdragen om veiligheid en stabiliteit te creëren? Erkent de Minister dat ODA-investeringen in onder meer onderwijs hard nodig blijven en niet vervangen kunnen worden door leningen?

De Minister geeft aan dat een groeiend deel van ODA inmiddels gebruikt wordt als hefboom voor private investeringen in ontwikkelingslanden. De leden van de SGP-fractie steunen dit. Wat is volgens het kabinet wenselijk als het gaat om de verhouding tussen reguliere ODA-bestedingen, onder meer voor de Minst Ontwikkelde Landen, enerzijds, en de met behulp van ODA-middelen gemobiliseerde private middelen anderzijds?

Vernieuwing ODA definitie in OESO-DAC

De leden van de VVD-fractie zijn positief over de nu voorgestelde modernisering van de ODA-definitie. Deze definitie is tot stand gekomen in een andere tijd en nieuwe inzichten nopen tot grondige aanpassing van de definitie. De leden van de VVD-fractie zijn dan ook positief gestemd over de verandering van de ODA-definitie op het snijvlak van veiligheid en ontwikkeling. Wel zijn de leden van de VVD-fractie benieuwd of deze verbreding verder wordt ingezet, zodat ook bepaalde militaire offensieve handelingen – die bijdragen aan stabiliteit op de lange termijn – onder de ODA-definitie kunnen vallen. Graag ontvangen de leden van de VVD-fractie een reactie van de Minister op dit punt, alsmede welke concrete stappen zij neemt om de ODA-definitie op dit punt verder te verbreden.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen op welke manier ontwikkelingsactiviteiten van militairen gebonden zijn aan de humanitaire principes, zoals neutraliteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid. Hoe gaat de Minister deze toetsen? Kan de Minister specifieker aangeven wat zij verstaat onder het uitvoeren van humanitaire hulp door militairen? Kunnen deze ontwikkelingsactiviteiten deel uitmaken van de *Winning the Hearts and the Minds strategy*? Zo ja, in hoeverre zijn deze militaire activiteiten transparant, inclusief, duurzaam en ontwikkelingsrelevant? Wat is de Nederlandse positie ten aanzien van het inzetten van ODA-middelen voor grensbewaking en andere door partnerlanden uitgevoerde ontwikkelingsactiviteiten die bijdragen aan het tegenhouden van migratiestromen naar Europa?

Verandering relatie met Indonesië, Kenia, Ghana en Rwanda

De leden van de CDA-fractie vragen naar de reactie van Indonesië, Kenia, Ghana en Rwanda op de verandering van de relatie? De leden van de CDA-fractie vragen de Minister wat de financiële consequenties voor de Nederlandse begroting zijn van de keuze om met deze landen een andere relatie aan te gaan? Ook horen deze leden graag wat de gevolgen zijn voor Nederlandse bedrijven die actief zijn in de landen waarmee de relatie veranderd, nu Nederland de partnerlandenlijst aangepast heeft?

De leden van de D66-fractie vragen hoe de aankondiging van de Minister om de relatie met Indonesië, Kenia, Ghana en Rwanda minder te richten op hulp (en ze per 2020 van de partnerlandenlijst te halen) zich verhoudt tot haar eerdere stelling dat haar horizon slechts loopt tot het einde van deze regeerperiode? In hoeverre is deze keuze dan ingebed in een duidelijke visie op of een meerjarig strategisch plan voor ontwikkelingssamenwerking in 2020?

De leden van de fractie van de ChristenUnie lezen dat in de relatie met Rwanda een groter accent wordt gelegd op handel en investeringen. Welke rol wil Nederland nog spelen als het gaat om mensenrechten in Rwanda, die ernstig onder druk staan?

Keuze van nieuwe partnerlanden

De leden van de VVD-fractie ondersteunen de keuze van de Minister om bij de keuze van partnerlanden onder andere te kijken naar de toegevoegde waarde van Nederland en de relevantie voor het aanpakken van grondoorzaken van migratie. Zij vragen de Minister naar een datum waarop de Kamer de keuze voor nieuwe partnerlanden tegemoet kan zien.

Wat de leden van de CDA-fractie betreft is het goed als Nederland een beperkt aantal partnerlanden heeft. Daarmee kan gericht en gefocust bijgedragen worden aan hulp in deze landen. Ook steunen de leden dat de aandacht verschuift naar de landen van onrust, de gevolgen van klimaatverandering en bevolkingsgroei en grote (verwachte) migratiestromen. Wanneer denkt de Minister helderheid te kunnen geven over de nieuwe partnerlanden? Is de Minister ook bereid om, in lijn met het IOB-advies, een visie voor de middellange en langere termijn neer te leggen voor de nieuwe partnerlanden?

De leden van de D66-fractie benadrukken dat de keuze voor nieuwe partnerlanden zorgvuldig moet verlopen. Met het oog op de aankomende verkiezingen, en de mogelijkheid dat een nieuw kabinet andere beleidskeuzes maakt, vragen deze leden aan de Minister welk tijdspad zij daarbij voor ogen heeft en hoe breed de meerderheid is die zij in het parlement zoekt voor eventuele nieuw door haar aangedragen partnerlanden.

De leden van de D66-fractie vragen hoe groot het ODA-budget per ambassade in partnerlanden is en zal zijn. Kan voorts verduidelijkt worden in hoeverre ambassades zelf keuzes kunnen en mogen maken waaraan deze gelden uitgegeven worden of dat dit centraal vanuit het ministerie aangestuurd wordt?

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen op welke termijn de keuze voor nieuwe partnerlanden wordt gemaakt en op welke manier het parlement hierbij betrokken wordt.
De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen voorts hoe de Minister ervoor wil zorgen dat het criterium «migratie», dat volgens de brief een rol gaat spelen in de keuze van toekomstige partnerlanden, daadwerkelijk coherent is met de aanpak van armoede, ongelijkheid en de zorg dat niemand achterblijft.

Overig

Commodity exchanges, zoals de Ethiopian Commodity Exchange (ECX) in Ethiopië vergroten voor kleine en kwetsbare producenten en boeren de kans op een eerlijke prijs voor grondstoffen en voedingsproducten, en dragen bij aan hogere productveiligheid en -kwaliteit. De leden van de SGP-fractie vragen de Minister in hoeverre wordt ingezet op investeringen

in *commodity exchanges* die de marktinformatie en markttoegang, met name voor kleine producenten en boeren in de Minst Ontwikkelde Landen verbeteren. Daarnaast benadrukken de leden van de SGP-fractie het belang van toegang tot financiering voor bedrijven en bedrijfjes, waaronder in de agrarische sector, in de huidige en toekomstige Nederlandse partnerlanden. Is de Minister bereid deze zaken expliciet mee te nemen in de plannen?